

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7964>

Number: 73 , p. 509-529, Winter 2018

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Süreci / Publication Process

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayın Kabul Tarihi / Article Acceptance Date

28.11.2018

29.12.2018

Yayınlanma Tarihi / The Published Date

31.12.2018

**EĞİTİM FAKÜLTESİ VE PFE PROGRAMINA KAYITLI
ÖĞRETMEN ADAYLARININ EĞİTİM PROGRAMI
OKURYAZARLIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ¹**

*PERCEPTIONS OF PROSPECTIVE TEACHERS ENROLLED AT EDUCATION
FACULTY AND PEDAGOGICAL FORMATION COURSE TOWARDS
CURRICULUM LITERACY*

Prof. Dr. Mehmet Nuri Gömleksiz

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8268-0163>

Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,

nurigomleksiz@yahoo.com

Şule Erdem

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0000-0000-0000>

Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi,

suleerdem23@hotmail.com

Öz

Bu araştırmanın amacı Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi kursuna kayıtlı öğretmen adaylarının Eğitim programı okuryazarlığına ilişkin görüşlerini karşılaştırmaktır. Araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 Bahar dönemi Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 753 öğretmen adayı ile 908 Pedagojik Formasyon alan öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin tamamına ulaşmak mümkün olduğundan ayrıca örneklem seçimine gidilmemiş, çalışma grubunun tamamı örneklem olarak alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Bolat (2017) tarafından geliştirilen *Eğitim Programı Okuryazarlığı Ölçeği* kullanılmıştır. Ölçek okuma ve yazma olarak adlandırılan iki alt boyuttan oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığına ilişkin görüşleri cinsiyet, eğitim

¹ Bu makale 25-27 Ekim 2018 tarihleri arasında Yıldız Teknik Üniversitesi ve asoscongress işbirliğiyle İstanbul'da düzenlenen V. Uluslararası Eğitim Bilimleri Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

durumu ve bölüm deęiŐkenleri açısından karşılaştırılmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız gruplar t testi ile varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ğretmen adaylarının görüşlerinin cinsiyet, eğitim durumu ve bölüm deęiŐkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı biimde farklılaştığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Fakltesi, Pedagojik Formasyon, Eğitim Programı, Program Okuryazarlığı

Abstract

The aim of this study is to determine the opinions of prospective teachers enrolled at Faculty of Education and Pedagogical Formation Course towards curriculum literacy. The research is a survey model. Study group includes 753 prospective teachers at Faculty of Education and 908 prospective teachers enrolled at Pedagogical Formation Course at Fırat University in Spring term of 2017-2018 academic year. All prospective teachers were included into the study as it was possible to include the whole population into the study. *Curriculum Literacy Scale* developed by Bolat (2017) was used as the data collection tool. The scale includes two subscales named *reading* and *writing*. Prospective teachers' opinions towards curriculum literacy were compared in terms of gender, education status and department variables. Mean scores, standard deviation, independent groups t test and One-way ANOVA were used to analyze the data. Study results revealed statistically significant differences between the opinions of prospective teachers based on gender, education status and department variables.

Key Words: Education Faculty, Pedagogical Formation Course, Curriculum, Curriculum Literacy

GİRİŐ

Günümüzde bireylerin toplumsal birikimlerden faydalanarak ilgili bilgileri kullanmayı öğrenmeleri ve etkin deęiŐimler yaratmaları okuryazarlıkla mümkün olmaktadır (nal, 2010: 106). Bu nedenle okuryazarlık kavramı, kiŐinin okuma ve yazma faaliyetleri ile beraber yaŐadığı hayatı ve paralelinde bu hayat içinde nesne ve olayları algılayıŐı, anlaması ve sosyal hayatındaki bütün iliŐkilere bir anlam yükleme ile ilgilidir (AŞıcı, 2009: 11). Birey temelli gerçekleŐen okuryazarlık becerileri toplumsal süreçte kltrlenmenin ve kalkınmanın temel öğelerinden birini oluşturmaktadır. Çünkü bireyin nitelikli okuryazarlık becerilerini geliŐtirmesi beraberinde üretilen bilgi ve hizmetlerin nitelikli bir şekilde kullanılmasını sağlar (Bolat, 2017: 126). Geleneksel anlamda harflerin üzerine yazılı olduğu bir materyale (metin), bu materyal üzerine harfleri iŐleyecek (yazar) ve bu harfleri zmlenecek birine (okur) ihtiyaç vardır. Bu nedenle genel olarak okuma-yazma eylemi okur, metin ve yazar geni içerisinde gerçekleŐen bir süreç olarak algılanmaktadır (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010: 284).

Her ne kadar birbirinin yerine kullanılsa da okuma-yazma kavramı ile okuryazarlık kavramı arasında bazı farklılıklar vardır. Bu farklılıkları Kurudayıoğlu ve Tüzel (2010) aşağıdaki Şekilde sıralamıŐlardır;

- Okuma-yazma kod çözmeye; okuryazarlık anlamlandırmaya dayalıdır.
- Okuma-yazma bir kategori; okuryazarlık ise bir derece belirtir.
- Okuma-yazmanın simge sistemi basılı ortamdaki harfler; okuryazarlığın simge sistemi ise "Őeylerdir".
- Okuma-yazmanın statik tanımlanması yapılmıŐtır; okuryazarlığın ise tanımlanması devam etmektedir.

Gün geçtikçe okuryazarlık kavramı sadece bireyin okuma-yazma becerisi ya da temel yazılı metinleri zmlenebilme becerisi tanımlanmasından çıkarak bireyin farklı alanlardaki becerisi olarak da tanımlanmaya baŐlanmıŐtır (Dinçer, 2011). Okuryazarlık kavramı baŐlangıçta harfleri okuma metinleri seslendirme anlamında kullanılırken, zaman içerisinde toplumu etkileyerek deęiŐmiŐtir ve yeni okuryazarlık türleri ortaya çıkmıştır (AŞıcı, 2009: 15). Kâğit zerindeki harfleri

çözümlemeye dayanan okur-yazar görüntüsünün karşısında anlamlandırmaya dayalı okuryazarlık görüntüsü her geçen gün yeni terimlerle birleşerek anlam sahasını çeşitlendirerek genişletmektedir (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010: 284). Farklı işlevleriyle ortaya çıkan bu yeni okuryazarlık kavramları toplumun değişen şartlara uyum sağlamasını, bilgi ve becerilerin hem bireylere hem de toplumlara farklılıklar kazandırmasını sağlamada önemli bir gerçektir (Önal, 2010: 106).

Eğitim, bireyin kişisel, zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişim alanlarına bir bütün olarak katkı sağlayarak bireylerin ihtiyaç duyduğu bilgi donanımını sağlar. Bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini gösteren en önemli ölçüt eğitim sistemi ve bireye sunulan eğitim olanaklarıdır (Yaman ve Yazar, 2015: 1554). Toplumun beklentileri ve değerleri her çağda farklı bir özellik göstermektedir. Çağın özelliklerine göre toplumsal kabul ve anlamlar da değişmektedir. Bu nedenle okuryazarlık bu manada çağın gerektirdiği bir beceri olarak kavramlaşmaktadır (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010: 284). 21. Yüzyılda toplumların gereksinim duyduğu bilgi ve diğer okuryazarlık becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesinde öğretmenler kilit rol oynadığı için öncelikle öğretmen adaylarının bu becerilerle donatılmış olarak yetişmeleri gereklidir (Baysen, Çakmak ve Baysen, 2017: 55). Öğretmenlerin, öğrenmenin nasıl gerçekleşeceğini, öğrencilerin bilgi ve becerileri nasıl kazandıklarını bilecek etkili öğrenmelerin gerçekleşmesi için gerekli yaklaşım, yöntem ve tekniklerin kullanılması gerektiğini iyi bilmelidir. Öğretmenlerin istenilen bu niteliklerde olabilmeleri için bir takım yeterliliklere sahip olmaları gerekmektedir (Seferoğlu, 2004). Öğretmenlerin bu yeterliliklere sahip olabilmeleri bilgi okuryazarı, bilgisayar okuryazarı, teknoloji okuryazarı ve eğitim programı okuryazarı gibi farklı okuryazarlık becerilerine sahip olabilmeleri ile de ilişkilidir. Farklı okuryazarlık kavramlarından biri olan eğitim programı okuryazarlığı, öğretmenler ile öğretmen adaylarının kazanması gereken önemli bir okuryazarlık türüdür (Erdem ve Eğmir, 2018: 124).

Planlı bir eğitim sürecinde öğretim programının gerektirdiği özelliklere uygun olarak eğitim ortamlarında uygulamaya dönüştürülmesinde en önemli sorumluluk öğretmenlerin elindedir. Çünkü öğretmenler eğitim programını uygun ortamlarda ve uygun şekillerde uygulamaya dönüştürmek durumundadır. Bu nedenle öğretmenlerin öncelikle ilgili programın yapı, kapsam, ilişki ve özelliklerini kavramaları ve neler yapılabilirse programın hayat bulabileceğini anlamaları gerekir. Ulusal ve uluslararası alanda hazırlanan programlar hayata geçirebildiği zaman eğitim, öğretim ve öğretim programları ile ilgili reform hareketlerinden anlamlı sonuçlar alınabilir. Bu bağlamda hazırlanan programların uygulamaya dönüştürülmesinde çok farklı sorunların olduğu bilinmektedir. Bu sorunlardan birisi de öğretim programlarının temel sorumluları olan öğretmenlerin, öğretim programını nasıl anladıkları, algıladıkları, programlara karşı tutumları ve programları uygulamaya dönüştürebilme beceri ve yeterlilikleridir (Akınoğlu ve Doğan, 2012). Günümüzde öğrenme sürecinde kilit öneme sahip olan eğitim programı okul içinde ve dışında yaşanan deneyimler, eğitsel bir rehber ya da ulaşılmak istenen çıktılar olarak görülmektedir. Öğretmenlerin amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme ve değerlendirme öğelerinden oluşan eğitim programından etkili bir şekilde faydalanabilmeleri için eğitim programının bileşenlerine hâkim olmaları gerekmektedir. Bu hâkimiyetin sağlanabilmesi için öğretmenler çeşitli yeterliliklere ihtiyaç duymaktadırlar (Erdem ve Eğmir, 2018: 125-126). Öğretmenlerin, genel olarak eğitim programını ve her disiplin için öğretim programlarını daha iyi tanımalarını ve anlamlarını sağlamak ve programlara ilişkin görüşlerini olumlu yönde geliştirebilmek için kapsamlı, güncel ve sürekli eğitimler verilmelidir (Doğan ve Yılmaz, 2013: 128). Eğitim programı okuryazarlığı kavramı da eğitimcilerin yeterliliklerinin artırılması ihtiyacından doğmuş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Bolat, 2017: 127). Öğretmenlerin eğitim programı okuryazarı olabilmeleri, eğitim programının

her ögesine ilişkin olarak için bazı yeterliklere sahip olmaları gerekmektedir. Programın ilk ögesi olan hedef ögesi için öğretmenler veya öğretmen adayları öncelikle programda belirtilen hedef davranışların anlatmak istediğini ve hangi boyut ile ilişkili olduğunu anlayabilmeli, hedeflerin sınırlılıklarını, birbirleriyle tutarlılıklarını belirleyebilmeli, hedefleri hem öğrencilerin seviyelerine ve beklenen davranışlarına hem de ders alanına ilişkin yatay ve dikey hedefler yazabilmelidir. İçerik ögesi için öğretmenler veya öğretmen adayları öncelikle hedefe uygun içerik seçebilmeli, yazabilmeli ve eksikliklerini belirleyebilmeli, içeriğin hedefe uygunluğunu ve hedefle ilişkisini belirleyebilmelidir. Öğrenme-Öğretme Süreçleri ögesi için öğretmenler veya öğretmen adayları öncelikle hedefe uygun öğretim yöntem ve tekniklerini belirleyebilmeli, belirlenen öğretim yöntem ve tekniğine uygun öğrenme-öğretme süreçleri tasarlayabilmeli ve öğrenme-öğretme süreçlerine uygun eğitim materyali ve eğitsel etkinlikler tasarlayabilmelidir. Son olarak Ölçme ve Değerlendirme ögesi için öğretmenler ve öğretmen adayları hedefe uygun ölçme ve değerlendirme yöntemini seçerek değerlendirme ve ölçme aracı hazırlayabilmeli, ölçme araçlarını okuyabilmeli ve ölçme ve değerlendirme işlemi sonuçlarını yorumlayabilmelidir (Bolat, 2017: 129).

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada Tarama modeli (Survey) kullanılmıştır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu tür araştırmalarda örneklem oldukça geniş tutularak daha çok nicel veri toplanır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları ile Pedagojik Formasyon Eğitimine (PFE) kayıtlı öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığına ilişkin görüşlerini karşılaştırmaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap

aranmıştır:

1. Eğitim fakültesi ve PFE programına kayıtlı öğretmen adaylarının eğitim programını okuma ve yazmaya yönelik görüşleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Eğitim fakültesi ve PFE programına kayıtlı öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığına ilişkin ölçeğin tümüne yönelik görüşleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının eğitim programını okuma ve yazmaya yönelik görüşleri sınıf düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığına ilişkin ölçeğin tümüne yönelik görüşleri sınıf düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Pedagojik Formasyon Programına kayıtlı öğretmen adaylarının eğitim programını okuma ve yazmaya yönelik görüşleri eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
6. Pedagojik Formasyon Programına kayıtlı öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığına ilişkin ölçeğin tümüne yönelik görüşleri eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
7. Öğretmen adaylarının eğitim programını okuma ve yazmaya yönelik görüşleri Eğitim fakültesine ve PFE'ye kayıtlı olma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
8. Öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığına ilişkin ölçeğin tümüne yönelik görüşleri Eğitim fakültesine ve PFE'ye kayıtlı olma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
9. Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının eğitim programını okuma ve yazmaya yönelik görüşleri bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?
10. Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığına ilişkin ölçeğin tümüne yönelik görüşleri bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?

11. Pedagojik Formasyon Programına kayıtlı öğretmen adaylarının eğitim programını okuma ve yazmaya yönelik görüşleri bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?

12. Pedagojik Formasyon Programına kayıtlı öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığına ilişkin ölçeğin tümüne yönelik görüşleri bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 Bahar döneminde Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 753 öğretmen

adayı ile Pedagojik Formasyon programına kayıtlı 908 öğretmen adayları oluşturmaktadır. Toplam 1661 öğretmen adayı katılmıştır. Katılımcıların 1108'i kadın, 553'ü erkektir. Öğrencilerin tamamına ulaşmak mümkün olduğundan ayrıca örneklem seçimine gidilmemiş, çalışma grubunun tamamı örneklem olarak alınmıştır. Araştırmaya Eğitim Fakültesinin 3. ve 4. Sınıflarında öğrenim gören öğretmen adayları dâhil edilmiştir. Çalışma için 3. ve 4. sınıfların seçilmesinin nedeni eğitim programını okuma ve yazmaya yönelik görüş belirtebilecek düzeyde olmalarıdır.

Çizelge 1. Çalışma Grubundaki Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Birimlere Göre Dağılımları

Birim	f	%
Eğitim Fakültesi	753	45,3
Pedagojik Formasyon Eğitimi	908	54,7
Toplam	1661	100,0

Çizelge 1'de Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretmen adayları sunulmuştur. Öğretmen adaylarının 753'ü (%45,3)

Eğitim Fakültesinde, 908'i (%54,7) ise PFE programına kayıtlıdır.

Çizelge 2. Çalışma Grubundaki Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Dağılımları

Birim	Bölüm	Mevcut Öğrenci Sayısı	
		f	%
Eğitim Fakültesi	Resim-İş	51	3,1
	Türkçe	103	6,2
	Sınıf Öğretmenliği	111	6,7
	İlköğretim Matematik	104	6,3
	BÖTE	82	4,9
	Sosyal Bilgiler	88	5,3
	Okul Öncesi	96	5,8
	Fen Bilgisi	118	7,1
	İlahiyat	129	7,8
	Coğrafya	125	7,5
Pedagojik Formasyon Eğitimi	Tarih	126	7,6
	Türk Dil Edebiyatı	176	10,6
	Felsefe	83	5,0
	Beden Eğitimi	75	4,5
	İletişim	52	3,1
	Muhasebe- Finans	86	5,2
	Fen- Matematik	56	3,4
	Toplam	1661	100,0

Çizelge 2'de çalışma evreninde toplam 1661 öğretmen adayı bulunmaktadır.

Araştırma evreninin toplam %100'üne ulaşıldığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının

51'i (%3,1) Resim-İş Öğretmenliğinde, 103'ü (%6,2) Türkçe Öğretmenliğinde, 111'i (%6,7) Sınıf Öğretmenliğinde, 104'ü (%6,3) İlköğretim Matematik Öğretmenliğinde, 82'sinin (%4,9) Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliğinde, 88'inin (%5,3) Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinde, 96'sının (%5,8) Okul Öncesi Öğretmenliğinde, 118'inin (%7,1) Fen Bilgisi Öğretmenliğinde, 129'unun (%7,8)

İlahiyat Bölümünde, 125'inin (%7,5) Coğrafya Öğretmenliğinde, 126'sının (%7,6) Tarih Öğretmenliğinde, 176'sının (%10,6) Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliğinde, 83'ünün (%5,0) Felsefe Bölümünde, 75'inin (%4,5) Beden Eğitimi Bölümünde, 52'sinin (%3,1) İletişim Fakültesinde, 86'sının (%5,2) Muhasebe-Finans Bölümünde, 56'sının (%3,4) Fen-Matematik Bölümünde öğrenim görmektedirler.

Çizelge 3. Çalışma Grubundaki Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kadın	1108	66,7
Erkek	553	33,3
Toplam	1661	100,0

Öğretmen adaylarının Çizelge 3'deki cinsiyetlerine göre dağılımlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının 1108'inin (%66,7) kadın, 553'ün ise (%33,3) erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Kadın öğretmen adaylarının

sayısının fazlalığı daha çok kızların eğitim fakültesini tercih etmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu durum öğretmenlik mesleğinin daha çok kadınlar tarafından tercih edilmesi-ne bağlanabilir.

Çizelge 4. Çalışma Grubundaki Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları

Eğitim Fakültesi	f	%
3. Sınıf	361	47,9
4. Sınıf	392	52,1
Toplam	753	100,0

Çizelge 4'te Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının 361'inin (%47,9) 3.sınıf, 392'sinin (%52,1) de 4.sınıflardan oluştuğu

görülmektedir. Eğitim Fakültesinde öğrenim gören toplam 753 öğretmen adayına ölçek uygulanmıştır.

Çizelge 5. Çalışma Grubundaki Pedagojik Formasyon Eğitimine Kayıtlı Öğretmen Adaylarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

PFE	f	%
Mezun	228	25,1
Son Sınıf	680	74,9
Toplam	908	100,0

Çizelge 5'de Pedagojik Formasyon Programına kayıtlı 228'ini (%25,1) mezun, 680'ini (%74,9) son sınıf öğretmen adaylarının oluşturduğu görülmektedir. Pedagojik Formasyon Programına kayıtlı 908 öğretmen adayı yer almıştır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak Bolat (2017) tarafından geliştirilmiş olan "Eğitim Programı Okuryazarlığı Kavramı ve Eğitim Programı Okuryazarlığı Ölçeği" (EPOÖ) kullanılmıştır. Ölçek sahibinden ölçeğin kullanım izni alınmıştır. Araştırmada Eğitim Fakültesi öğret-

men adayları ile Pedagojik Formasyon programına kayıtlı öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığına ilişkin görüşleri eğitim programını okuma ve yazma alt boyutlarına açısından karşılaştırılmıştır. Ölçeğin faktör analizi için uygunluğunun test edilebilmesi için Kaiser-Meyer-Olkin katsayısı hesaplanmış ve Barlett's Küresellik testi uygulanmıştır. Ölçek üzerinde yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucunda ölçeğin iki faktörden oluştuğu anlaşılmıştır. Bu faktörler "okuma" ve "yazma" olarak adlandırılmıştır. Belirlenen alt boyutlar ve Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları şöyledir: Okuma 0,89 (15 madde), Yazma 0,91 (14 madde). Ölçeğin toplam Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0,94 olarak hesaplanmıştır. Beşli Likert tipinde olan ölçek 29 maddeden oluşmaktadır. Okuma faktöründe 15 madde yer alırken yazma faktöründe 14 madde bulunmaktadır.

Ölçekteki her bir maddenin gerçekleştireme düzeyini belirlemek için "Hiç Katılmıyorum" (1), "Az Katılıyorum" (2), "Orta Düzeyde Katılıyorum" (3), "Çok Katılıyorum" (4), "Tamamen Katılıyorum" (5) dereceleri kullanılmıştır. Aritmetik ortalamaların yorumlanmasında;

1.00-1.80 arasındaki ortalama değerle-

rin "Hiç katılmıyorum"

1.81-2.60 arasında bulunanların, "Az Katılıyorum"

2.61-3.40 arasındakilerin, "Orta Düzeyde Katılıyorum"

3.41-4.20 arasındakilerin ve "Çok Katılıyorum"

4.21-5.00 arasında yer alanların ise "Tamamen katılıyorum" derecesinde değer taşıdığı kabul edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözüm- lenmesi

Araştırma ölçeği, öğretmen adaylarının sınıflarına gidilerek araştırmacılar tarafından elden dağıtılmış, ölçeği doldurmaları için kendilerine belirli bir süre tanınmış, öğretmen adayları ölçekleri doldurduktan sonra ölçekler yine aynı yolla toplanmıştır. Verilerin analizinde cinsiyet ve sınıf düzeyleri/ eğitim durumu değişkenlerine ilişkin karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t testi, öğrenim görülen bölüm değişkeni açısından yapılan karşılaştırmada ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak $p < 0,05$ kabul edilmiştir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının görüşleri cinsiyet, sınıf düzeyleri/ eğitim durumu ve bölümlerine göre farklılaşmış farklılaşmadığı belirlenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Çizelge 6. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Eğitim Programını Okuma Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerine Ait Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Grup- lar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Kadın	1108	4,05	0,63			
Erkek	553	3,64	1,05	1659	9,907*	0,000
Top-	1661					

* $p < 0,05$

Çizelge 6'da öğretmen adaylarının Cinsiyet değişkeni açısından ölçeğin okuma alt boyutuna ilişkin görüşlerine ait bağımsız gruplar t testi sonucu bu yöndeki görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğunu göstermektedir [$t_{(1659)}=9,907$, $p < 0,05$]. Kadın öğretmen adaylarının ($\bar{X}=4,05$) aritmetik ortalamaları erkek

öğretmen adaylarının ($\bar{X}=3,64$) aritmetik ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Buna göre, kadın öğretmen adaylarının program okuryazarlığının programı okuma düzeylerinin erkek öğretmen adaylarınınkinden daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

Çizelge 7. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Eğitim Programını Yazma Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerine Ait Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Kadın	1108	4,05	0,63	1659	9,243*	0,000
Erkek	553	3,64	1,05			
Top-	1661					

*p<0,05

Öğretmen adaylarının Çizelge 7'de cinsiyet değişkeni açısından ölçeğin yazma alt boyutuna ilişkin görüşlerine ait bağımsız gruplar t testi sonucu bu yöndeki görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğunu göstermektedir [$t_{(1659)}=9,243$, $p<0,05$]. Kadın öğretmen adaylarının ($\bar{X}=4,05$) aritmetik ortalamaları erkek

öğretmen adaylarının ($\bar{X}=3,64$) aritmetik ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Buna göre, kadın öğretmen adaylarının program okuryazarlığında programı yazma düzeylerinin erkek öğretmen adaylarınınkinden daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

Çizelge 8. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Ölçeğin Tümüne İlişkin Görüşlerine Ait Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Kadın	1108	4,01	0,63	1659	9,871*	0,000
Erkek	553	3,60	1,03			
Top-	1661					

*p<0,05

Çizelge 8'de öğretmen adaylarının cinsiyet değişkeni açısından ölçeğin tümüne ilişkin görüşlerine ait bağımsız gruplar t testi sonucu görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğunu göstermektedir [$t_{(1659)}=9,871$, $p<0,05$]. Kadın öğretmen adaylarının ($\bar{X}=4,01$) aritmetik ortala-

maları erkek öğretmen adaylarının ($\bar{X}=3,60$) aritmetik ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Bu bulgu, cinsiyetlerine göre ölçeğin tümüne ait görüşlerine ilişkin kadın öğretmen adaylarının program okuryazarlığının erkek öğretmen adaylarınınkinden daha yüksek olduğunu gösterir.

Çizelge 9. Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Eğitim Programını Okuma Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerine Ait Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
3. sınıf	361	3,89	0,79	751	-4,570*	000
4. sınıf	392	4,12	0,61			
Toplam	753					

*p<0,05

Çizelge 9'da Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarının Sınıf Düzeyi değişkeni açı-

sından ölçeğin okuma alt boyutuna ilişkin görüşlerine ait bağımsız gruplar t testi sonucu

bu yöndeki görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğunu göstermektedir [$t_{(751)} = -4,570$, $p < 0,05$]. 4.sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 4,12$) aritmetik ortalamaları 3.sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 3,89$) aritmetik ortalamalarından daha

yüksek çıkmıştır. Buna göre, 4.sınıf öğretmen adaylarının program okuryazarlığının programı okuma düzeylerinin 3.sınıf öğretmen adaylarınınkinden daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

Çizelge 10. Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Eğitim Programını Yazma Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerine Ait Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
3. sınıf	361	3,84	0,83			
4. sınıf	392	4,07	0,65	751	-4,337*	0,000
Top-	753					

* $p < 0,05$

Çizelge 10'daki bağımsız gruplar t testi sonucu Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkeni açısından ölçeğin yazma alt boyutuna ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğunu göstermektedir [$t_{(751)} = -4,337$, $p < 0,05$]. 4.sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 4,07$) aritmetik orta-

lamaları 3.sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 3,84$) aritmetik ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Buna göre, 4.sınıf öğretmen adaylarının program okuryazarlığının programı yazma düzeylerinin 3.sınıf öğretmen adaylarınınkinden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Çizelge 11. Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Ölçeğin Tümüne İlişkin Görüşlerine Ait Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
3. sınıf	361	3,86	0,78			
4. sınıf	392	4,10	0,61	1659	-4,602*	0,000
Top-	1661					

* $p < 0,05$

Çizelge 11'de öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri açısından ölçeğin tümüne ilişkin görüşlerine ait bağımsız gruplar t testi sonucu bu yöndeki görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğunu göstermektedir [$t_{(1659)} = -4,602$, $p < 0,05$]. 4.sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 4,10$) aritmetik ortalamaları

3.sınıf öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 3,86$) aritmetik ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Bu bulgu, sınıf düzeylerine göre ölçeğin tümüne ait görüşlerine ilişkin 4.sınıf öğretmen adaylarının program okuryazarlığının 3.sınıf öğretmen adaylarınınkinden daha yüksek olduğunu gösterir.

Çizelge 12. PFE'ye kayıtlı Öğretmen Adaylarının Eğitim Durumlarına Göre Eğitim Programını Okuma Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerine Ait Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Son	680	3,86	0,78	906	2,039*	0,042

Sınıf	n	$\bar{X}$	sd
Mezun	228	3,72	1,16
Top-	908		

*p<0,05

PFE Öğretmen adaylarının Çizelge 12'de eğitim durumları değişkeni açısından ölçeğin okuma alt boyutuna ilişkin görüşlerine ait bağımsız gruplar t testi sonucu bu yöndeki görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğunu göstermektedir [$t_{(906)}=2,039$, $p<0,05$]. Son sınıf öğrencisi olan öğretmen adaylarının ($\bar{X}=3,86$) aritmetik ortalamaları mezun durumdaki

öğretmen adaylarının ($\bar{X}=3,72$) aritmetik ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Buna göre, son sınıf öğretmen adaylarının program okuryazarlığında okuma düzeylerinin mezun durumundaki öğretmen adaylarınınkinden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Çizelge 13. PFE Öğretmen Adaylarının Eğitim Durumlarına Göre Eğitim Programını Yazma Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerine Ait Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Son Sınıf	680	3,78	0,81			
Mezun	228	3,63	1,18	906	2,018*	0,044
Top-	908					

*p<0,05

Çizelge 13'de PFE Öğretmen adaylarının eğitim durumları değişkeni açısından ölçeğin yazma alt boyutuna ilişkin görüşlerine ait bağımsız gruplar t testi sonucu bu yöndeki görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğunu göstermektedir [$t_{(906)}=2,018$, $p<0,05$]. Son sınıf öğrencisi olan öğretmen adaylarının ($\bar{X}=3,78$)

aritmetik ortalamaları mezun durumundaki öğretmen adaylarının ($\bar{X}=3,63$) aritmetik ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Buna göre, son sınıf öğretmen adaylarının program okuryazarlığında programı yazma düzeylerinin mezun durumundaki öğretmen adaylarınınkinden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Çizelge 14. PFE'ye kayıtlı Öğretmen Adaylarının Eğitim Durumlarına Göre Ölçeğin Tümüne İlişkin Görüşlerine Ait Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Son Sınıf	680	3,82	0,77			
Mezun	228	3,68	1,15	906	2,088*	0,037
Top-	908					

*p<0,05

Çizelge 14'de eğitim durumları değişkeni açısından ölçeğin tümüne ilişkin PFE öğretmen adaylarının görüşlerine ait bağımsız gruplar t testi görüşler arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğunu göstermektedir [$t_{(906)}=2,088$, $p<0,05$]. Son sınıftaki öğretmen adaylarının ($\bar{X}=3,82$) aritmetik ortalamaları mezun durumundaki öğretmen

adaylarının ($\bar{X}=3,68$) aritmetik ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Bu bulguya göre, son sınıftaki PFE öğretmen adaylarının

program okuryazarlığına ilişkin düzeylerinin mezun durumdaki öğretmen adaylarınınkinden daha yüksek olduğu belirtilebilir.

Çizelge 15. Eğitim Fakültesi ve PFE Öğretmen Adaylarının Eğitim Programını Okumaya İlişkin Görüşlerine ait Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Eğt.Fak.	753	4,01	0,71			
PFE	908	3,82	0,89	1659	4,660*	0,000
Toplam	1661					

*p<0,05

Çizelge 15’de Öğretmen adaylarının Eğitim Fakültesi ve PFE’ye kayıtlı olma durumları açısından ölçeğin okuma alt boyutuna ilişkin görüşlerine ait bağımsız gruplar t testi sonucu bu yöndeki görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğunu göstermektedir [$t_{(1659)}=4,660$, $p<0,05$]. Eğitim Fakültesindeki öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ($\bar{X}=4,01$) Pedagojik Formasyon

Eğitimine kayıtlı öğretmen adaylarının aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=3,82$) daha yüksek çıkmıştır. Buna göre, Eğitim Fakültesindeki öğretmen adaylarının program okuryazarlığında programı okuma düzeylerinin Pedagojik Formasyon Eğitimine kayıtlı öğretmen adaylarınınkinden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Çizelge 16. Eğitim Fakültesi ve PFE Öğretmen Adaylarının Eğitim Programını Yazmaya İlişkin Görüşlerine ait Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Fakülte	753	3,96	0,75			
PFE	908	3,74	0,92	1659	5,197*	0,000
Top-	1661					

*p<0,05

Çizelge 16’da öğretmen adaylarının Eğitim Fakültesi ve PFE’ye kayıtlı olma durumları açısından ölçeğin yazma alt boyutuna ilişkin görüşlerine ait bağımsız gruplar t testi sonucu bu yöndeki görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğunu göstermektedir [$t_{(1659)}=5,197$, $p<0,05$]. Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları

($\bar{X}=3,96$) Pedagojik Formasyon Eğitimine kayıtlı öğretmen adaylarının aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=3,74$) daha yüksek çıkmıştır. Buna göre, Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarının program okuryazarlığında programı yazma düzeylerinin PFE’ye kayıtlı öğretmen adaylarınınkinden daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

Çizelge 17. Eğitim Fakültesi ve PFE Öğretmen Adaylarının Ölçeğin Tümüne İlişkin Görüşlerine ait Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
---------	---	-----------	----	----	---	---

Eğt.Fak.	753	3,98	0,71			
PFE	908	3,78	0,88	1659	5,084*	0,000
Toplam	1661					

*p<0,05

Eğitim Fakültesi ve PFE ğretmen adaylarının izelge 17'de ölçeğin tümüne ilişkin görüşlerine ait bağımsız gruplar t testi sonucu bu yöndeki görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğunu göstermektedir [t₍₁₆₅₉₎=5,084, p<0,05]. Eğitim Fakültesi ğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =3,98) aritmetik ortalamaları PFE ğretmen adaylarının ($\bar{X}$ =3,78) aritmetik ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Ulaşılan bu bulgu, Eğitim Fakültesi ğretmen adaylarının program okur-yazarlığına ilişkin düzeylerinin PFE ğretmen adaylarınınkinden daha yüksek olduğu belirtilir.

Çizelge 18. Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Okuma Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Bölüm	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Okuma	Resim-İş	51	3,65	1,31	Gruplar Arası	45,330	7	6,476	14,465*	0,000	2-1,4,5,6,7,8 3-1,4,6,8
	Türkçe Öğrt.	103	4,45	0,66							
	Sınıf Öğrt.	111	4,28	0,67							
	İlköğr. Mat.	104	3,74	0,58							
	BÖTE	82	3,92	0,61	Gruplar İçi	333,522	745	0,448			
	Sosyal Bilgiler	88	3,91	0,58							
	Okul Öncesi	96	4,05	0,53							
	Fen Bilgisi	118	3,89	0,53	Toplam	378,852	752				
	Toplam	753	4,01	0,71							

*p<0,05

Çizelge 18'deki bulgulara bakıldığında, Eğitim fakültesi öğretmen adaylarının program okuryazarlığı okuma alt boyutuna ilişkin görüşlerinin farklılaştığı görülmektedir [F(7-752)=14,465, p<0.05]. Scheffe testi farklılaşmanın Türkçe bölümü ($\bar{X}$ =4,45) ile Resim-İş ($\bar{X}$ =3,65), İlköğretim Matematik ($\bar{X}$ =3,74), BÖTE ($\bar{X}$ =3,92), Sosyal Bilgiler ($\bar{X}$ =3,91), Okul öncesi ($\bar{X}$ =4,05) ve Fen Bilgisi ($\bar{X}$ =3,89) bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları arasında olduğunu göstermektedir. Ayrıca Sınıf öğretmenliği

bölümü ($\bar{X}$ =4,28) ile Resim-İş ($\bar{X}$ =3,65), İlköğretim Matematik ($\bar{X}$ =3,74), Sosyal Bilgiler ($\bar{X}$ =3,91) ve Fen Bilgisi ($\bar{X}$ =3,89) bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları arasında farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir. Türkçe ve Sınıf öğretmenliği öğretmen adayları bu yöndeki görüşleri 'tamamen katılıyorum' düzeyinde benimserken, diğer bölümlerdeki öğretmen adayları 'çok katılıyorum' düzeyinde benimsemişlerdir. Buna göre Türkçe ve Sınıf öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen

adaylarının program okuryazarlığının okuma boyutunda daha yeterli oldukları söylenebilir.

Çizelge 19. Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Yazma Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Bölüm	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Yazma	Resim-İş	51	3,65	1,32	Gruplar Arası	48,916	7	6,988	13,976*	0,000	2-1,4,5,6,7,8 3-1,4,8
	Türkçe Öğrt.	103	4,44	0,71							
	Sınıf Öğrt.	111	4,21	0,76							
	İlköğr. Mat.	104	3,64	0,59							
	BÖTE	82	3,89	0,64	Gruplar İçi	372,500	745	0,500			
	Sosyal Bilgiler	88	3,87	0,60							
	Okul Öncesi	96	3,95	0,59							
	Fen Bilgisi	118	3,84	0,56	Toplam	421,416	752				
	Toplam	753	3,96	0,75							

*p<0,05

Çizelge 19'daki bulgular, Eğitim fakültesi öğretmen adaylarının program okuryazarlığı yazma alt boyutuna ilişkin görüşlerinin arasında farklılaşmayı ortaya koymaktadır [$F_{(7-752)}=13,976$, $p<0.05$]. Scheffe testine göre farklılaşma Türkçe bölümü ($\bar{X}=4,44$) ile Resim-İş ($\bar{X}=3,65$), İlköğre-

tim Matematik ($\bar{X}=3,64$), BÖTE ($\bar{X}=3,89$), Sosyal Bilgiler ($\bar{X}=3,87$), Okul öncesi ($\bar{X}=3,95$) ve Fen Bilgisi ($\bar{X}=3,84$) bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları arasında gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra Sınıf öğretmenliği bölümü ($\bar{X}=4,21$) ile Resim-İş ($\bar{X}=3,65$), İlköğretim Matematik

($\bar{X}$ =3,64) ve Fen Bilgisi ($\bar{X}$ =3,84) bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları arasında farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir. Ulaşılan bulgular Türkçe ve Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının bu yöndeki görüşleri 'tamamen katılıyorum' düzeyinde benimsediğini, diğer bölümlerdeki

öğretmen adaylarının da 'çok katılıyorum' düzeyinde benimsediklerini ortaya koymaktadır. Buna göre Türkçe ve Sınıf öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının program okuryazarlığının yazma boyutunda daha yeterli oldukları ifade edilebilir.

Çizelge 20. Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Ölçeğin Tümüne İlişkin Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Bölüm	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark			
Ölçeğin Tümü	Resim İş	51	3,65	1,30	Gruplar Arası	46,884	7	6,698	15,230*	0,000	2-1,4,5,6,7,8 3-1,4,8			
	Türkçe Öğrt.	103	4,45	0,65										
	Sınıf Öğrt.	111	4,24	0,69										
	İlköğr. Mat.	104	3,69	0,55										
	BÖTE	82	3,90	0,60	Gruplar İçi	327,63	745	0,440						
	Sosyal Bilgiler	88	3,89	0,57										
	Okul Öncesi	96	4,00	0,54										
	Fen Bilgisi	118	3,86	0,51										
	Toplam	753	3,98	0,71								Toplam	374,51	752

*p<0,05

Çizelge 20'deki bulgular, Eğitim fakültesi öğretmen adaylarının bölümlerine göre program okuryazarlığında ölçeğin tümüne ilişkin görüşlerinin arasında farklılaşmanın bulunduğunu ortaya koymaktadır [$F_{(7-752)}=15,230$, $p<0.05$]. Scheffe testine göre farklılaşma Türkçe bölümü ($\bar{X}=4,45$) ile Resim-İş ($\bar{X}=3,65$), İlköğretim Matematik ($\bar{X}=3,69$), BÖTE ($\bar{X}=3,90$), Sosyal Bilgiler ($\bar{X}=3,89$), Okul öncesi ($\bar{X}=4,00$) ve Fen Bilgisi ($\bar{X}=3,86$) bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları arasında gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra Sınıf öğretmenliği bölümü ($\bar{X}=4,24$) ile Resim-İş ($\bar{X}=3,65$), İlköğretim Matematik ($\bar{X}=3,69$) ve Fen Bilgisi

($\bar{X}=3,86$) bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları arasında farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir. Ulaşılan bulgular Türkçe ve Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının bu yöndeki görüşleri 'tamamen katılıyorum' düzeyinde benimsediğini, diğer bölümlerdeki öğretmen adaylarının da 'çok katılıyorum' düzeyinde benimsediklerini ortaya koymaktadır. Buna göre Türkçe ve Sınıf öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının program okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek seviyede oldukları ifade edilebilir.

Çizelge 21. PFE Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Okuma Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Bölüm	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Okuma	İlahiyat	129	3,88	0,57	Gruplar Arası	130,748	8	16,344	25,051*	0,000	1-6,8
	Coğrafya	125	4,11	0,60							
	Tarih	126	3,79	0,67							
	TDE	176	4,06	0,56							
	Felsefe	83	3,99	0,53	Gruplar İçi	586,513	899	0,652			3-6
	Bed. Eğt. ve Spor	75	2,77	1,37							4-6,8
	İletişim	52	4,03	0,59							5-6,8
	Muh.+Fin.	86	3,37	1,50							7-6,8
	Fen-Matematik	56	4,09	0,60							8-6
	Toplam	908	3,82	0,89							9-6,8

* $p<0,05$

Çizelge 21'deki bulgular, PFE öğretmen adaylarının program okuryazarlığı okuma alt boyutuna ilişkin görüşlerinin arasında farklılaşmanın olduğunu göstermektedir [$F_{(8-907)}=25,051$, $p<0.05$]. Farklılaşmanın

en düşük aritmetik ortalamaya sahip olan Beden Eğitimi ve Spor bölümü ($\bar{X}=2,77$) ile diğer tüm bölümler arasında olduğu belirlenmiştir. Diğer bir

bulguda, Muhasebe +Finansman bölümünün ($\bar{X}=3,37$), Tarih bölümü ($\bar{X}=3,79$) dışındaki tüm bölümlerle farklılaşmanın olduğunu ortaya koymaktadır. Beden Eğitimi ve Spor ile Muhasebe+Finansman bölümü öğretmen adayları bu yöndeki görüşleri “Orta Düzeyde Katılıyorum” düzeyinde benimserken, diğer bölümlerdeki öğretmen adayları ‘çok katı-

lıyorum’ düzeyinde benimsemişlerdir. Buna göre Beden Eğitimi ve Spor ile Muhasebe +Finansman bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının program okuryazarlığının okuma boyutunda düşük düzeyde oldukları söylenebilir.

Çizelge 22. PFE Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Yazma Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Bölüm	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Yazma	İlahiyat	129	3,77	0,65	Gruplar Arası	116,733	8	14,592	20,218*	0,000	1-6 2-6,8 3-6 4-6,8 5-6,8 7-6,8 8-6 9-6,8
	Coğrafya	125	3,99	0,68							
	Tarih	126	3,61	0,75							
	TDE	176	3,99	0,61							
	Felsefe	83	3,88	0,59	Gruplar İçi	648,807	899	0,722			
	Bed. Eğt. ve Sp.	75	2,77	1,39							
	İletişim	52	3,99	0,61							
	Muh.+Fin.	86	3,35	1,50	Toplam	765,539	907				
	Fen-Matematik	56	4,06	0,58							
	Toplam	908	3,74	0,92							

*p<0,05

Çizelge 22’deki bulgular, PFE öğretmen adaylarının program okuryazarlığı yazma alt boyutuna ilişkin görüşlerinin arasında farklılaşmayı ortaya koymaktadır [$F_{(8;907)}=20,218$, $p<0.05$]. Scheffe testine göre farklılaşma Beden Eğitimi ve Spor bölümü ($\bar{X}=2,77$) ile diğer bölümlerde öğrenim gören öğretmen adayları arasında gerçekleşmiştir. Ayrıca farkın Muhasebe

+Finansman bölümü ($\bar{X}=3,35$) ile Coğrafya ($\bar{X}=3,99$), TDE ($\bar{X}=3,99$), Felsefe ($\bar{X}=3,88$), Beden Eğitimi ve Spor ($\bar{X}=2,77$), İletişim ($\bar{X}=3,99$) ile Fen-Matematik ($\bar{X}=4,06$) bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları arasında gerçekleştiği saptanmıştır. Ulaşılan bulgular Beden Eğitimi ve Spor bölümü ile Muhasebe +Finansman bölümü öğretmen adaylarının bu

yöndeki görüşleri 'Orta Düzeyde Katılıyorum' düzeyinde benimsediğini, diğer bölümlerdeki öğretmen adaylarının da 'çok katılıyorum' düzeyinde benimsediklerini ortaya koymaktadır.

Buna göre Beden Eğitimi ve Spor bölümü ile Muhasebe +Finansman bölümü öğretmen adaylarının program okuryazarlığının yazma boyutunda daha düşük yeterliliğe sahip oldukları ifade edilebilir.

Çizelge 23. PFE Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Ölçeğin Tümüne İlişkin Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Bölüm	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Ölçeğin Tümünü	İlahiyat	129	3,82	0,57	Gruplar Arası	123,07	8	15,384	23,968*	0,000	1-6,8
	Coğrafya	125	4,05	0,61							2-6,8
	Tarih	126	3,70	0,65							3-6
	TDE	176	4,03	0,55							4-6,8
	Felsefe	83	3,93	0,53	Gruplar İçi	577,03	899	0,642			5-6,8
	Bed. Eğt. ve Spor	75	2,76	1,37							7-6,8
	İletişim	52	4,01	0,57							8-6
	Muh.+Fin.	86	3,36	1,49	Toplam	700,11	907				9-6,8
	Fen-Matematik	56	4,08	0,55							
		Toplam	908	3,78	0,88						

*p<0,05

Çizelge 23'deki bulgulara göre, PFE öğretmen adaylarının bölümlerine göre program okuryazarlığında ölçeğin tümüne ilişkin görüşlerinin farklılaşmaktadır [$F_{(8,907)}=23,968$, $p<0.05$]. Scheffe testine göre farklılaşma Beden Eğitimi ve Spor bölümü ($\bar{X}=2,76$) ile diğer bölümlerde öğrenim gören öğretmen adayları arasında gerçekleşmiştir. Ayrıca farkın Muhasebe +Finansman bölümü ($\bar{X}=3,36$) ile İlahiyat ($\bar{X}=3,82$), Coğrafya ($\bar{X}=4,05$), TDE ($\bar{X}=4,03$), Felsefe ($\bar{X}=3,93$), Beden Eğitimi ve Spor ($\bar{X}=2,76$), İletişim ($\bar{X}=4,01$) ile Fen-Matematik ($\bar{X}=4,08$) bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları arasında gerçekleştiği saptanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, Beden Eğitimi ve Spor bölümü ile Muhasebe + Finansman bölümünün öğretmen adaylarının program okuryazarlık düzeylerinin diğer bölümlere göre daha düşük seviyede oldukları ifade edilebilir.

TARTIŞMA SONUÇ

Bu araştırma ile Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları ile Pedagojik Formasyona kayıtlı öğretmen adayların Eğitim Programı okuryazarlığına ilişkin görüşleri cinsiyet, sınıf düzeyi, eğitim durumu ve bölümleri açısından karşılaştırılmıştır. Araştırmada hem Eğitim Fakültesi hem de PFE'ye kayıtlı öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığına ilişkin görüşlerinin "çok katılıyorum" düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu Erdem ve Eğmir (2018) tarafından bir devlet üniversitesinin Eğitim fakültesi ve PFE eğitimi alan öğretmen adayları üzerinde yapılan çalışma ile paralellik göstermektedir. Eğitim sisteminin temeli olan Eğitim programının rehberliği, doğru yorumlanması ve uygulanması noktasında hedef kitle olan öğretmen adayları tarafından öz yeterlik göstermesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda elde edilen sonuçlar gelecekte öğretmenlik mesleğini icra eden

cek bireyler açısından memnuniyet vericidir.

Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında, kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre okuma ve yazma alt boyutları ile ölçeğin okuma, yazma ve tümü açısından daha yüksek düzeyde oldukları görülmektedir. Bu sonuç Erdem ve Eğmir'in (2018) eğitim programını okuma ve yazmada kadın öğretmen adaylarını erkek öğretmen adaylarından daha yeterli düzeyde buldukları araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir ve mevcut araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ayrıca Kana, Aşçı, Kana ve Elkıran'ın (2018) yaptıkları bir çalışmaya göre; kadın öğretmen adaylarının, erkek öğretmen adaylarına göre hedefe uygun içerik seçebilecekleri ve derse/konu alanına ilişkin uygun yatay hedefler yazabilecekleri konusunda kendilerini yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır ve ulaşılan sonuç bu çalışma ile paralellik göstermektedir.

Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkeni açısından eğitim programını okuma ve yazmada 4. sınıftakiler 3. sınıftakilere göre daha yeterli bulunmuşlardır. Benzer sonuca ölçeğin tümü açısından da ulaşılmıştır. Bu durum sınıf düzeyi arttıkça program okuryazarlığın artması ile doğru orantılıdır.

Eğitim durumu değişkeni açısından PFE'ye kayıtlı öğretmen adaylarının da eğitim programını okuma ve yazmaya ilişkin görüşlerinin farklılaştığı ortaya çıkmıştır. PFE programındaki son sınıf öğrencilerinin program okuryazarlık düzeyleri mezun olanlardan daha yüksek çıkmıştır. Bu durum son sınıf öğrencilerinin bilgilerinin mezun durumda olanlara göre daha taze olması ile açıklanabilir.

Eğitim programını okuma ve yazmada Eğitim Fakültesi öğretmen adayları PFE'ye kayıtlı öğretmen adaylarından daha yeterli düzeyde olduklarını belirtmişlerdir. Benzer biçimde, ölçeğin tümüne ilişkin görüşlerde de

Eğitim Fakültesi öğretmen adayları daha yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durum Eğitim Fakültesindeki öğretmen adaylarının daha uzun bir dönem öğretmenlik eğitimi almalarına bağlanabilir. Buna karşın, kısa süreli ve yoğunlaştırılmış öğretmenlik eğitimi alan PFE öğretmen adaylarının program okuryazarlık yeterliliklerinin daha düşük düzeyde olması beklenebilir bir durumdur. Nitekim Erdem ve Eğmir (2018) de çalışmalarında aynı sonucu elde etmişlerdir. Araştırmacılar program okuryazarlığında Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarının PFE programdakilerden daha yeterli olduğunu saptamışlardır. Bu durum eldeki araştırmanın bu yöndeki sonucunu desteklemektedir.

Eğitim fakültesi adaylarının tamamında bölümlerine göre eğitim programını okuma yazmada “çok katılıyorum” düzeyinde oldukları görülmektedir. Araştırmada, Eğitim Fakültesi Türkçe öğretmenliği ve Sınıf öğretmenliği öğretmen adayları eğitim programını okuma, yazma ve ölçeğin tümüne ilişkin görüşlerinde diğer bölümlerden daha yeterli seviyede olduklarını belirtmişlerdir.

PFE programına kayıtlı öğretmen adaylarının bölümlerine göre eğitim programını okuma ve yazmaya ilişkin görüşlerinde Beden eğitimi ve Spor bölümü ile Muhasebe+Finansman bölümü öğretmen adaylarının görüşlerinin yetersiz düzeyde olduğu yönünde çıkmıştır. Ölçeğin tümü ele alındığında yine aynı görüş hakimdir. Söz konusu bölümlerdeki öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin yetersiz düzeyde çıkması beklenen bir durum olarak karşılık bulmuştur.

Grupların eğitim programını okumada yeterlik düzeylerinin yazmaya göre daha yüksek olduğu araştırma ile belirlenen bir başka durumdur. Öğretmen adaylarının, tüm değişkenler açısından, programı okumada yeterliklerine ilişkin görüşlerinin programı yazmaya göre daha yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç Erdem ve Eğmir’in (2018), Öğretmen adayları var olan eğitim programlarını daha rahat anlayabilmekte iken

eğitim materyali tasarlama, ölçme aracı hazırlama, etkinlik tasarlama, hedef yazma, içeriği zenginleştirme gibi kendilerinin eyleme geçtiği durumlarda eksiklikler yaşamaktadırlar, sonucu ile örtüşmektedir.

Araştırma ile elde edilen bulgular çerçevesinde aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır: PFE’de eğitim programları ve program geliştirme ile ilgili derslere seçmeli ders düzeyinde daha fazla yer verilebilir. Eğitim programı okuma ve yazma ders olarak, öğretmenlik eğitimi alan öğretmen adaylarına okutulabilir. Bireyin öğretmenlik yaşantısı süresince program okuryazarlığı ve içeriğinin tam anlaşılabilmesi ve uygulanabilmesi için PFE programı kapsamında bu kavramlara daha fazla yer verilebilir. Benzer çalışmalar farklı üniversitelerde de yürütülebilir. Konuya ilişkin nitel çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akinoğlu, O. ve Doğan, S. (2012). Eğitimde Program Geliştirme Alanına Yeni Bir Kavram Önerisi: Program Okuryazarlığı. 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 12-14 Eylül 2012, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve Sosyal Bir Değer Olarak Okuryazarlık. Değerler Eğitimi Dergisi, 7(17), 9-26.
- Baysen, F., Çakmak, N. ve Baysen, E. (2017). Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme. Türk Kütüphaneciliği 31(1), 55-89.
- Bolat, Y. (2017). Eğitim Programı Okuryazarlığı Kavramı ve Eğitim Programı Okuryazarlığı Ölçeği. International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 12(18), 121-138.
- Dinçer, S. (2011). Öğretmen Yetiştiren Kurumlardaki Öğrencilerinin Öğrenim Hayatları Boyunca Bilgisayar Öğrenme Düzeylerinin ve Bilgisayar Okuryazarlıklarının İncelenmesi. Akademik Bilişim’11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı, 2 - 4 Şubat 2011, İnönü

- Üniversitesi, Malatya
- Doğan, Y. ve Yılmaz, M. (2013). Yapılandırıcı Programın Öğrencileri Fen Ve Teknoloji Okuryazarı Yapma Rolü Ve Programın Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(23), 119-129.
- Erdem, C. ve Eğmir, E. (2018). Öğretmen Adaylarının Eğitim Programı Okuryazarlığı Düzeyleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 123-138.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, M.S. (2010). 21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı Ve Türkçe Eğitimi. *TÜBAR-XXVIII*, 283-298.
- Önal, İ. (2010). Tarihsel Değişim Sürecinde Yaşam Boyu Öğrenme ve Okuryazarlık: Türkiye Deneyimi. *Bilgi Dünyası*, 11 (1), 101-121.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Akılın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.
- Yaman, F. ve Yazar, T. (2015). Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi (Diyarbakır İli Örneği). *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi* 23 (4), 1553-1566.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Gömlüksiz, M. N. ve Erdem, Ş. (2018). Eğitim Fakóltesi ve PFE Programına Kayıtlı Öğretmen Adaylarının Eğitim Programı Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri, *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7964>, Number: 73 Winter 2018, p. 509-529.

